

ANADOLU'NUN ŞİİLEŞMESİNİ ÖNLEYEN ZAFER

ÇALDIRAN

23 Ağustos 1514 sabahı başlayıp akşama doğru biten Çaldıran Muharebesi Türk-İslam tarihinde kritik bir dönüm noktası hükmündedir. Harp Osmanlı aleyhine bitmiş olsaydı Anadolu Safevilerin eline geçeceği gibi, Türklük Şiileşecek ve İslam birliği ciddi bir darbe alacaktı.

Ekrem Buğra
Ekinci

Prof. Dr.,
Marmara
Üniversitesi
Hukuk
Fakültesi
Öğretim Üyesi

Yavuz Sultan Selim tahta geçtikten sonra (1512) Eflak, Boğdan, Macar, Venedik, Mısır hükümetleriyle sulh yaparak hükümdarlığını teminat altına aldı ve yüzünü şarka çevirdi. Daha Trabzon'da vali/şehzade iken, Safevi İran/Azerbaycan hükümdarı Şah İsmail'in Anadolu'daki faaliyetlerini yakından takip ediyordu. Hatta babasıyla yaşadığı zıtlığın esasında da sulhsever Sultan II. Bayezid'in hadiseye gerekli ehemmiyeti vermeme- si yatıyordu.

1511'de Anadolu'yu kasıp kavuran Şahkulu isyanının acı hatıraları hafızalarda pek tazeydi. Asırlar evvel Şii Büveyhoğullarının Bağdat'ta ve Fatımilerin Kuzey Afrika'daki zalimane faaliyetleri de henüz unutulmadığı için bütün ehl-i sünnet efkâr-ı umumiyesinde büyük bir endişe hâkimdi. Şah ve adamlarının vahşiyane hareketleri karşısında herkes dehşet içinde kalmıştı.

Sultan Selim'in yeğeni olup babası Şehzade Ahmed'in taht mücadelesinde yenilmesi üzerine Şah İsmail'e iltica eden Şehzade Murad, Safeviler tarafından Osmanlı tahtının vârisi kabul ediliyordu. Bu arada Şah'ın Diyarbekr'i işgal eden kumandanlarından Ustaçlıoğlu padişaha meydan okuyor; Şii dâileri Anadolu'daki cahil köylü ve göçebelere isyana davet ediyordu. Şah bir yandan da Memlük sultanına hediyelerle elçi gönderip kendisine ittifak teklif ediyordu.

Sultan Selim bu meseleye bir nokta koymak üzere sefere niyetlendi. Çaldıran Harbi ile noktalanın bu karara, Osmanlıların cengâverlik hevesi değil, Safevilerin güç sevdası sebebiyet vermiştir. Anadolu Türkleri arasında mezhep propagandası ve mezhebe dayalı isyanlar tertiplemesi Sultan Selim'e bu tehdidin önlenmesi hususunda başka bir yol bırakmamıştır. Padişah seferin meşruiyetine dair İstanbul Müftüsü Sarıgürz Nureddin Efendi ve kazasker Kemalpaşazade'den fetva almayı

da ihmal etmedi. Cihad, yani meşru harp yalnızca gayrimüslim düşman ile yapılmaz, devlete isyan edenlerle de yapılabilirdi. Dinî ve siyasi zaruretler Müslüman bir devletle savaşmayı gerektiriyorsa, bu da meşrudur. Çünkü İslam hukukunda fertlere can, mal ve ırza yapılan tecavüzleri fiilen def etmek için izin verilmiştir. Hatta bu yolda ölenler şehid sayılır. Kaldı ki verilen fetvalardan, Şah İsmail'in taşkıncı itikadı sebebiyle, Safevi ordusunun Müslüman olarak görülmediği anlaşılmaktadır.

Erlık sana haram olsun!

20 Mart 1514'te sefer-i hümayun başladı. Eyüp Sultan'ı ziyaret edip dua eden padişah, yerine oğlu Şehzade Süleyman'ı bırakarak Üsküdar'a geçti. Burada harp divanı akdedildi. 23 Nisan'da ordu-yı hümayun hareket etti. 28 Nisan'da İzmit'te yakalanan Safevi casusunun eline harp ilanı yazılıp verildi. Bu notada evvelce Şah'a iltica etmiş olan Şehzade Murad'ın iadesi isteniyordu.

1 Haziran'da Konya'ya varıldı ve Mevlevî-meşrep padişah, Mevlânâ türbesini ziyaret etti. Ordunun 40 bin

Yavuz Sultan Selim'in Çaldıran seferinden dönüşünü tasvir eden bir minyatür (Hünername).

kişilik bir kısmı 1 Temmuz'da varılan Sivas'ta bırakılırken 100 bin kişilik ordu yoluna devam etti. Sultan Selim Çaldıran seferinde düşman ordusundaki filleri ürkütmek üzere mehtere kös ilâve ettirmişti.

18 Temmuz'da Yassıçemen mevkiinde Şah İsmail'in sefiri Şahkulu Ağa geldi ve Sultan Selim'in o zamana kadar Şah'a yolladığı üç mektubun cevabını getirdi. Şah, mektubuyla beraber bir hokka afyon macunu göndermiş; Sultan Selim'in mektuplarını, bazı esrarkeş kâtiplerin neşesiz vakitlerinde yazdığını söylemişti. Mektuplarda kullanılan ifadeleri padişaha yakıştıramadığını, neden harp etmek istediğini anlamadığını, kendisinin sulh taraftarı olduğunu, ama icap ederse harp etmekten de kaçınmayacağı- nı yazıyordu.

Sultan Selim, Şah'ın İran içlerine doğru

çekilmesi ve Osmanlı ordusunun işe zorluğuna düşmesinden çekiniyordu. Bu yüzden düşmanı üzerine çekmek için Şah'ı tahrik eden bir mektup daha gönderdi. "Padişahın memleketi, onun nikâhlı zevcesi gibidir. Başka erkekler buna taarruza kalkarsa, buna tahammül edemez. Eğer köşende saklanırsan, erkeklik sana haram olsun!" diyordu. Mektuba bir de kadın elbisesi ve feracesi ilâştirmişti. Bu tahrik tesirsiz kalmadı. Şah İsmail o sırada henüz 27, Sultan Selim ise 44 yaşındaydı.

Safeviler Osmanlı ordusunun geçeceği yollardaki mahsulatı ve meskenleri ateşe vermişti. Fakat bu, Osmanlı ordusunu yolundan alıkoymadı. Yolda Trabzon üzerinden takviye yetişti ise de bunun katırlarla nakli çok zor oldu. Bu arada Şah'ın yıktığı Akkoyunlu hanedanından Korkmaz Bey oğlu Ferahsâd Bey, (aralarında bu satırların yazarının büyük

dedesinin de bulunduğu) Akkoyuncu şehzadeleri ve emirleriyle beraber Sultan Selim'e iltihak etti. Ordu 24 Temmuz'da Erzincan'a, 5 Ağustos'ta Erzurum'a vardı. Padişahın Trabzon'da vali iken itaat altına aldığı Ahıska Gürcü prensinin yolladığı mühimmat burada orduya ulaştı. Şah'ın elinden kaçan iki Dulcardırlı şehzadesi de bu sırada Osmanlı ordusuna yetişmişti.

Bomboş sahrada günlerce yürümek zorunda kalan ordu bezmiş; asker sızlanmaya başlamıştı. Bazı kumandanlar çocukluğundan beri nedimi olan Karaman Beylerbeyi Hemdem Paşa'dan Sultan Selim'i seferden vazgeçirmesini istediler. Bir rivayete göre onu bazı vaatlerle ikna etmeyi de başardılar. Saf biri olduğu anlaşılan Hemdem Paşa, ne yazık ki padişahın teveccühüne güvenip bu oyuna geldi. Sultan Selim bu tehlikeli muhalefeti sert bir tedbirle söndürmek

mecburiyetinde kaldı. 24 Temmuz'da Hemdem Paşa'yı idam ettirdi.

Sultan Selim'in en karakteristik hususiyeti kararlı olmasıdır. Muvaffakiyetinin bir sebebi de budur. Onu bu elim karara sevk eden, Âli İmran Suresi'nin, "İşlerinde yanındakilere danış. Bir karar verince de, artık Allah'a tevekkül et!" mealindeki 159. âyet-i kerimesidir. Harp divanında mesele konuşulmuş, herkes serbestçe fikrini söylemiş ve artık bir karara varılmıştır. Bu karardan dönmek caiz değildir. Nitekim tarihçiler Hemdem Paşa'nın idamını pek de haksız bulmazlar.

Güneş tutulması imdada yetişti

Mamafih bundan sonraki yürüyüş daha da sıkıntılı bir hâl almıştır. Ortada düşmandan eser yoktur. Bezgin düşen

yenicheriler, Hemdem Paşa'nın akıbetinden ibret almamış olmaları ki, 14 Ağustos'ta Eleşkirt'te düşmana rastlanmadığı için geri dönmek istediklerini söyleyerek tezahürat yaptılar. Bu müşkül vaziyet üzerine padişah, atına atlayıp askerın önüne çıktı. Hakiki bir asker ve lider olduğunu gösteren sert ve tesirli bir konuşma yaptı. İsteyenlerin geri dönebileceğini, ama kendisinin düşmanla karışlayana kadar dönmeyeceğini vezir bir şekilde ifade etti. Bunun üzerine yelkenleri suya indiren asker, azimli hükümdarlarını takip etti.

O sırada güneş tutuldu. Bütün ordu da buna şahit oldu. Bu hâdise öteden beri sembolü güneş olan ve hâlâ resmî mühürlerinde güneş remzi bulunan İran'ın, Osmanlı hilali marifetiyle yenileceği şeklinde tabir edildi. İslamiyet'te uğursuzluk yoktur fakat bir vakayı hayra

yormakta sakınca görülmez. Bu müjde ile ordunun maneviyatı daha da takviye edildi. Tam bu esnada ulaşan Bayezid kalesinin düştüğü haberi, tabiri teyit etmiş oldu.

Nihayet Tebriz üzerine yürüyen Osmanlı ordusu 22 Ağustos akşamı, mübarek üç ayların ilki olan Recep'in ilk günü Çaldıran Ovası'nda düşmanla karşılaştı. Burası Van'ın kazası olan Çaldıran değildir, bugün İran sınırları içinde yer almaktadır. Ordu Çaldıran sahrasının kuzeybatısına hâkim tepelere arkasını verdi; ovanın şark tarafında da Şah mevzileni. Sultan Selim o gece harp divanını topladı. Asker yürümekten, atlar da yemsizlikten bitap haldeydi. Divana katılanlar 24 saat istirahat tklif ettiler. Sadece Rumeli defterdarı Piri Mehmed Çelebi, asker arasında Kızılbaş taraftarlarının bulunduğu, istirahat verilirse bunların düşmanla temas kuraabileceği, böylece Yıldırım Sultan Bayezid zamanında Ankara bozgunundaki gibi çözümlenme vuku bulabileceği ve vakit geçirmenin tehlikeli olacağı hususunda fikir beyan etti.

Padişah, "İşte hüsn-i tedbir sahibi bir zât! Teessüf olunur ki, henüz vezir olamamış" dediği Piri Çelebi'yi destekledi ve hemen hücumu karar verildi. O gece çarhacılar, yani ileri kollar arasında çatışma zaten başlamıştı (Piri Mehmed Çelebi sonradan veziriazamlığa kadar getirilecek; bu makamda uzun kalacak ve Yavuz Sultan Selim'in "Yerine konacak adam yok" sözüyle taltif edilecektir).

Ölümcül hata: Düşmanı küçük görmek

Zamanın en güçlü askerlerine sahip iki ordunun da mevcudu 100 bin civarındaydı. Osmanlı ordusunun teçhizatı zengindi. Ancak Safevi askerleri daha yakın bir mesafeden geldikleri için yorgun değillerdi. Şah ordusuna çok güveniyor; ağır süvarilerin zafer getireceğine inanıyordu. Böylece düşmanı küçük görme hatasına düştü. Üstelik keşif bile yaptırmadı. Gerçi kendisi kabiliyetli bir askerdirdi ama Sultan Selim gibi devrinin en büyük kumandanlarından biri ile boy ölçüşmesi zordu.

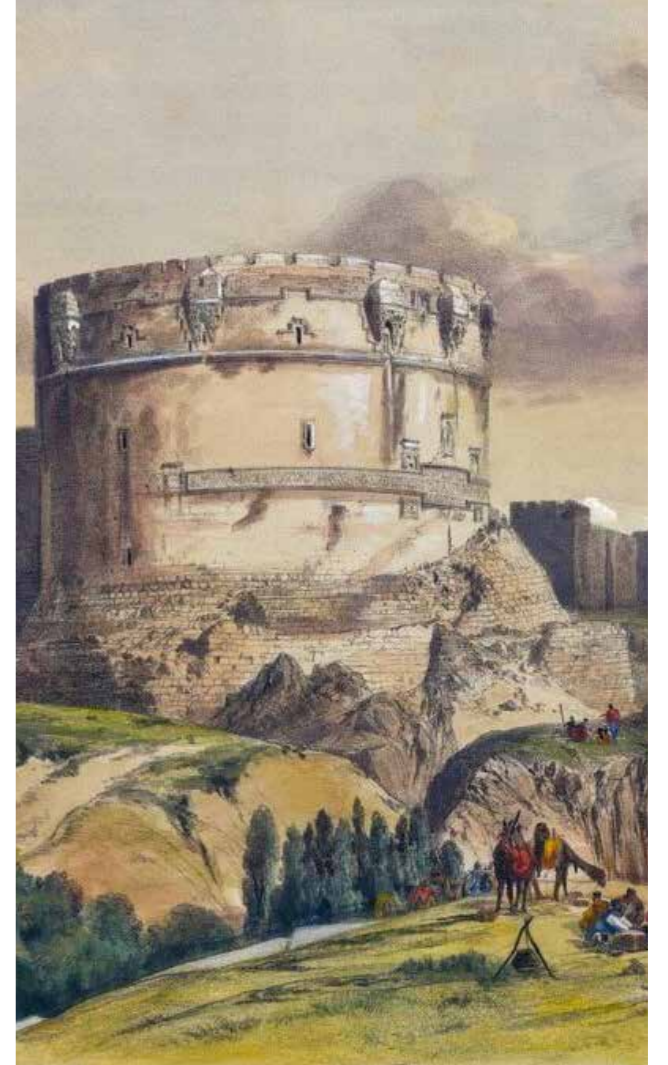
Üstünlük Osmanlı topçusunda idi. Hâlbuki Şah, topu bir kale muhasara silahı olarak görüyor; meydan muharebesinde

işe yarayabileceğine inanmıyordu. Gerçi o devirde bütün dünyada topun mevkii böyleydi. İstanbul'un fethinde ve Otlukbeli'nde Osmanlı ordusu top kullanmıştı ama esas üstünlüğü teçhizat cihetiyle idi. Hâlâ sabit topun ve bir atımlık tüfeğin, seri hareketli kılıç karşısında duramayacağına inanılıyordu. Ancak Osmanlı ordusundaki toplar sabit değil, seyyardı; tüfekler de tek atımlık değil, fitilli mükse idi. Osmanlılar bu hususta ilerlemeler kaydetmişti. Sultan II. Bayezid seyyar top ve tüfek birliklerini yeniden teşkilatlandırmıştı.

Yenicherilerin önüne siper olarak arabalar ve develer dizilmişti. Anadolu Beylerbeyi Hadım Sinan Paşa ile Karaman Beylerbeyi Zeynel Paşa Anadolu kuvvetleriyle sağ cenahın başında idi. Sol cenahı teşkil eden Rumeli kuvvetlerine de Rumeli Beylerbeyi Hasan Paşa kumanda ediyordu. Anadolu ve Rumeli azepleri (tüfekçiler) iki cenaha taksim edilerek en tehlikeli yerde, yani miktarı 500'ü bulan topların önünde vaziyet almışlardı. İki kanadın sonunda ve azeplerin arkasında bulunan toplar, zincirlerle birbirine bağlandıkları için geçilmez bir set hâlindeydi. Azepler sağa ve sola hareket edip önlerinden çekildikçe darbzen denilen topların ateş etmesi emredilmişti. Bu hareket büyük bir manevra kabiliyeti sağlıyordu.

Şah İsmail tasviri.

Muharebesiz Fetihler

Çaldıran zaferinin neticesi olarak Tebriz-Halep ve Tebriz-Bursa ticaret yolu açıldı. Bu vesileyle başta Diyarbekr olmak üzere Harput, Meyyafarikin, Bitlis, Hınkeyfa, Urfa, Mardin, Cizre, Rakka ve Musul şehirleri muharebesiz olarak Osmanlı hâkimiyetine girdi. Molla Câmî'nin talebelerinden İdris Bitlisi, Tebriz'deki Akkoyunlu sarayında kâtip idi. Akkoyunlu Devleti'ni yıkan Safevilerin davetini reddedip Osmanlılara sığınmış; Sultan II. Bayezid kendisine çok itibar etmişti. Çaldıran Seferi sırasında havalideki beyleri Osmanlı Devleti'ne yardıma teşvik etti. Çaldıran'dan sonra Safeviler fırsat bulup eski Akkoyunlu payitahtı Diyarbekr'i kuşatınca ve bir seneden fazla süren kuşatma sebebiyle 50 bin civarında Sünni öldürülünce, 25'ten fazla Kürt beyi İdris Bitlisi vasıtasıyla padişahıtan yardım istedi. İdris Bitlisi'nin de gönüllüleriyle katıldığı 10 bin kişilik ordu Diyarbekr'i kurtardı. Doğu ve Güneydoğu Anadolu kendiliğinden Osmanlı hâkimiyetine girmiş oldu. Hemen ardından Irak, Suriye ve Filistin'deki Arap aşiretleri de padişaha tabi oldular."

Yavuz Sultan Selim'in Mısır seferi sonrasında İstanbul'a Topkapı Sarayı'na getirdiği mübarek Sakal-ı Şerif (üstte). İran'ın İsfahan şehrindeki Çehel Sütun (Kırk Sütun) Sarayı'nın duvarlarından birinde bulunan Çaldıran Savaşı tasviri.

Alevi Katliamı Efsanesi: Tipik Şark Mübalağası

Sultan Selim Han'ın İran seferine çıkmadan evvel aldığı ilk tedbir, bazı tarihçilerin rivayetiyle, Osmanlı arazisinde "Beşinci Kol" faaliyeti yürüten Şiileri tespit etmek olmuştur. Bunlar ya idam edildi ya da hapse atıldı. Yalnızca *Heşt Behişt* müellifi Bitlisî'nin hikâye ettiği ve 40 bin kişinin öldürüldüğünü iddia ettiği bu hadise, popüler tarihe Yavuz Sultan Selim'in Alevi katliamı olarak geçti. Osmanlı tarihi mütehasası Fransız tarihçi Jean-Louis Bacqué-Grammont, Anadolu'da Safevi sempatisi Şiilerin potansiyel işbirliği olma tehlikesinden bahseder. 50 bin kişinin ölümüne sebep olan Şahkulu isyanını tertiplemesini misal vererek şahın, Osmanlı Devleti'ni gerçek bir Şii devletine dönüştürmek arzusunun gizli bir şey olmadığını söyler. Bununla beraber Bacqué-Grammont bu "büyük avı"nın, görüldüğü kadarıyla, bilhassa hadiselere bulaşan tımar sahiplerini yerlerinden atmak ve bilinen elebaşlarını öldürmekten ibaret kaldığını, 40 bin kişinin öldürüldüğü efsanesini destekleyen hiçbir delil bulunmadığını söyleyerek bunun tipik bir Şark mübalağası olduğuna dikkat çeker (Osmanlı İmparatorluğu'nun Doruğu 1512-1606, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, 1995, Editör: Robert Mantran, II/173). Marksist ve Alevi tarihçi Mustafa Akdağ ise 40 bin rakamını pek şişirilmiş bulur. I. Selim devrine ait pek çok mahkeme defterlerinin olduğunu, bunlar üzerinde yaptığı tahkikatta bu çapta kitle idamlarına rastlamadığını vurgular ve eğer öyle kanlı bir hadise geçseydi, bu defterlerde yer almasının zaruri bulunduğunu da ekler (*Türkiye'nin İktisadi ve İhtisai Tarihi*, 1979, II/154).

Sultan Selim'i Alevi katliamıyla suçlayanların, Şah İsmail başta olmak üzere Safevilerin yaptıklarını hiç dile getirmemesi dikkat çekicidir. Osmanlı açısından harp sebebiyle şaha yardım edenlerin öldürülmüş olması tabiidir. Ama bunu bütün Aleviler için genellemek hakikate aykırıdır. Aksi halde Anadolu'da milyonlarca ifade edilen Alevi varlığını izah etmek güçleşir. Osmanlılarda birlik ve birliği bozanlar, hanedandan bile olsa müsamaha görmemiştir.

Çaldıran Muharebesi'nde Osmanlı askeri tüfekle beraber ok da kullanmıştır. Osmanlıların ikinci bir üstünlüğü de piyade kuvveti idi. Safevilerin piyadesizliği mühim bir mahrumiyet sayılır. Fazla olarak Osmanlı ordusunun başında çelik gibi iradesiyle bütün mukavemetleri yıkıp deviren bir isim vardır: Sultan Selim. Çaldıran Muharebesi işte bu şartlar içinde başlar.

Şah casusları marifetiyle Sultan Selim'in askeri tabiyesine vâkıf olduğu ve topların tanziminden haberdar bulunduğu için askerini iki kola ayırarak, iki yandan taarruza karar verdi. Evvela Safevi süvarileri Osmanlı süvarilerine hücum etti. Azepler iki yana çekilerek, Safevi süvarilerini toprakla karşı karşıya getirdiler. Sol kanat kumandanı Ustaçlıoğlu maktul düştü.

Safevi sağ kanadı da üzerine yürüyen yeniçeri tüfekçileri karşısında diremedi. Şah, kol ve ayağından yaralanıp atından düştü. Bir Osmanlı süvarisi üzerine yürüyüp Şah'ı öldürecekken, onun gibi giyinmiş biri, "Şah menem" diyerek ileri atıldı; bu arada seyisi atını çekerek Şah'ı kurtardı. Kısa sürede Safevi ordusu darmadağın oldu. 15 senede bir devine devleti ele geçiren Şah İsmail, haremmini ve hazinesini harp meydanında bırakarak Tebriz'e kaçtı. Oradan da Erdebil'e çekildi.

Sultan Selim'in onu takip etmek istediği halde yeniçerilerin muhalefetinden dolayı muvaffak olamadığı hakkında bir rivayet mevcut. Hatta Solakzâde der ki, bütün şiirlerini Farsça yazmış olan Sultan Selim'in yalnızca iki Türkçe beyti vardır. Bunların biri bu vesileyle söylenmiştir:

*Cihânun gerçi nûş ittüm yedî tasdan
geçen zehrîn,*

*Velâkin zehr-i kâtilden beter buldum
meğher kahrîn.*

Osmanlı ordusu Tebriz'de

Muharebede iki taraf da büyük zayıf vermişti. Safevilerden 14 han (paşa), Osmanlılardan da bir beylerbeyi ile 10 sancakbeyi maktul düştü. Safevi zayıfı fazla olduğu için Osmanlılar Çaldıran sahrasına -Şah'ın aynı zamanda bir tekke lideri olduğunu imaen- "Söfi-Kıran" ismini vermiştir. Ordu-yı hümayun

ŞAH İSMAİL VE TÜRKLÜK ŞUURU

Safeviler İran'da 236 sene hüküm sürdü. Devletleri yüksek kültürlü ve güçlü idi. Yüz binlerce Sünni'yi katlederek İran'ı Şiileştirdiler. Osmanlı aleyhine Hıristiyan devletlerle ittifaklar yaptılar. Sünni Türk devletleriyle mütemadiyen savaşarak Türk ve Müslüman kanı döktüler. Büyük bir Sünni Türkmen kitlesini Şiiliğe soktular. Böylece Türklüğün manevi yapısını bölerek bozdular. Doğu Anadolu'dan hayli Türkmen'i İran'a göçürerek nüfus azalmasına sebep oldular. Türkistan'ı tazyik ederek zafı uğrattılar. Bu sebeple Türk-İslam tarihinde çok menfi bir rol oynadılar. Kendileri de giderek Farslaştılar. Çaldıran zaferi olmasaydı Anadolu'nun akıbeti de bu idi. Bazıları Şah İsmail'i Farsça şiir yazan Yavuz Sultan Selim ile kıyaslayarak, Türkçe şiir yazdığı için Türklük şuuruna sahip biri gibi lanse eder. Hâlbuki Şah İsmail'de ne Türklük, ne de İslamlık şuuruna sahiptir. Bilakis kendisine sahte bir şecere düzdürece kadar Araplık iddiasında idi. Anadolu'nun cahil göçebelerini tatlı vaatlerle kandırmasından, Türklerin kendisini Osmanlılara tercih ettiği mânâsını çıkarmak trajikomiktir. Böyleyken Şah İsmail'in bir Türk büyüğü gibi lanse edilmesi, açılımlar rüzgârının bir parçası olarak görülüyor ise, bilinmelidir ki Şah İsmail'in dinî tolerans ve insan hakları cihetinden hiç de iyi bir karnesi yoktur. Düşmanına saygı göstermek başkadır; onu sahip olmadığı vasıflarla anmak başka. Bu, Kırım'a Stalin heykeli dikmeye benzer.

16 Eylül'de Tebriz'e girdi. Bir milyonluk nüfusu ile dünyanın en büyük şehirlerinden olan Tebriz, aynı zamanda Türklerin ekseriyette olduğu muhteşem bir payitaht idi. Mağlubiyet üzerine kendilerini emniyette görmeyen Safeviler, payitahtı Kazvin'e taşıdılar.

8 Eylül'de Tebriz Sultan Yakub Camii'nde Cuma selamlığı yapıldı ve padişah adına hutbe okundu. Bu, aynı zamanda Sünniliğin Şiilik üzerine zaferini sembolize eder. Padişah Tebriz ve civarındaki harap camilerin tamirini emretti. 1.000 kadar ilim ve sanat erbabı da padişahın teveccüh ve iltifatına mazhar olup İstanbul'a gönderildi. Bunların ekserisi Türk ve Sünni idi. Meşhur İsfahanlı müezzîn Hafız Mehmed'in oğlu Hasan Can bunlardan. Sonraki yıllarda padişahın en yakını olacak ve soyundan Hoca Sadeddin Efendi gibi nice âlimler yetişecektir. Emir Timur'un torunu meşhur Herat sultanı Hüseyin Baykara'nın oğlu Bediüzzaman Mirza da Sultan Selim'i şehrin dışında karşılamıştı. Kendisine çok hürmet eden ve yanında taht kuran padişah onu da beraberinde İstanbul'a götürdü.

Sultan Selim kışı Karabağ'da geçirmek istediye de yeniçerilerin muhalefeti -hatta bir rivayete göre padişah otağına kurşun sıkmaları- üzerine 15 Eylül'de dönüşü geçti. Kars ve Bayburt düştü. Bu arada zaferi bildirmek için komşu devletlere fetihnameler yazılıp gönderildi. 24 Kasım'da ordu kışı geçirmek üzere Amasya'ya geldi. Amasya'da iken, 29 Kasım'da Şah ileri gelen dört Safevi devlet adamını elçi gönderip sulh teklifinde bulundu ve esir düşen iki zevcesini geri istedi. Padişah bu teklifi reddetti. Safeviler bu harp üzerine 20 sene toparlanamadılar ve Anadolu için tehdit olmaktan çıktılar.

Evvelce sipahiler terhis edilmiş; Rumeli askeri de kışı geçirmek üzere Ankara'ya dönmüştü. Buna rağmen kalan asker Amasya'ya gelinceye kadar çok müşkülât çekti. İstanbul'a dönmek isteyen yeniçeriler 22 Şubat'ta Amasya'da ayaklandı. İsyân o gece bastırılıp müsebbipler cezalandırıldı. Safevi, Dulkadirli ve Memlük ittifakı karşısında padişahın niyeti aslında, şarkı ve güneyi emniyete almadan dönmektir.

19 Mayıs'ta Kemah Safevilerden alındı. Sonra Maraş ve Elbistan'a inerek harekât

Çaldıran Savaşı'nın bir tasviri (Selimnâme 131b).

sırasında kendisinden süvari kuvveti istediği halde Osmanlı ordusuna destek vermek şöyle dursun, ordunun yiyecek kollarını vuran Dulkadirli Beyliği'nin üzerine yürüdü. Dulkadirli hükümdarı Alaüddevle Bey, Sultan Selim'in annesinin babası, Sultan II. Bayezid'in de dayısı idi. 12 Haziran'da Turnadağ Meydan Muharebesi ile mağlup düştü ve Dulkadirli memleketi fethedildi. Kayseri'de Anadolu askeri terhis edildi.

11 Temmuz 1515'te padişah İstanbul'a vasıl oldu. İlk işi yeniçeri isyanlarından mesul olanları tespit ettirip cezalandırmak oldu. Defterdar Tâcizâde Câfer Çelebi bunlardan biridir. Askeri zapturapt altına almakta kusuru görülen Hersekzâde Ahmed Paşa ile ikinci vezir Dukakinzâde Ahmed Paşa Amasya'da azledilmişlerdi. Bunlardan Dukakin-zâde, Dulkadıroğlu ile ittifak yapıp mektuplaştığı anlaşılınca idam ettirildi. Benzer durumları engellemek amacıyla yeniçeri ağalarının saraydan tayin edilmesi hakkında yeni bir kanun çıkarıldı. Çaldıran zaferinden sonra Sultan Selim "Şah" unvanını kullanmış; hatta "Sultan Selim Şah" diye sikke bastırmıştır. Bu sikkeye Şahî denir. Ayrıca etimolojisi pek de hoş olmayan "Yavuz" unvanı, düşmanları tarafından, bu hadiseden sonra kendisine verilmiştir.